

Landscoop

Land
van
Ons

Van de voorzitter

Hoopvol vechten tegen de ‘mest’kaai

Sinds de geboorte van onze eerste zoon in 1992 is in Nederland de helft van de vlinders verdwenen. De afname van vlinders is een indicator voor een ecologisch probleem en dus een peilstok voor de gezondheid van onze grond, de bestuiving van gewassen of fruitbomen, de kwaliteit van ons hele platteland en landschap.

Nieuws zoals de achteruitgang van onze vlinders is er helaas te veel. Ik denk even aan de gesneuvelde Europese natuurherstelwet. Door blokkade van de unieke combinatie Nederland en Hongarije ligt deze wet weer op zijn rug. De natuurherstelwet heeft een simpel doel: herstel in 2030 ten minste één vijfde van ecosystemen en in 2050 alle ecosystemen. Want 80% van de Europese natuur staat er niet goed voor. En in Nederland 90%. De financiële opbrengsten van deze wet worden hoger geschat dan de kosten. Bij artikelen over de natuurherstelwet staan meestal plaatjes van bomen, maar, lees maar, deze wet gaat ook over het boerenland. En het waren de krachten van de agro-industrie die de natuurherstelwet blokkeerden. Korte-termijnbeslissingen tegen visies met horizon.

Of neem het volgende. Brussel wil koemest als grondstof voor kunstmest toestaan. Een paar minuten denk ik: dat is positief. Want het kost een kuub aardgas om 1 kg kunstmest te produceren. En Nederland verstoekt jaarlijks 2,6 miljard kuub van ons kostbaar gas voor de productie van kunstmest, een kwart van het gas van onze hele industrie. En het merendeel van de geproduceerde kunstmest is voor de export. Dan denk ik: gebruik van koemest als grondstof voor kunstmest is een maatregel in de categorie symptoombestrijding. Maar de echte kans: méér duurzame landbouw, wordt hier nog steeds niet mee opgepakt.

'Boeren hebben hoop nodig', hoorde ik ergens. Maar het vergt toekomstvisie en ondersteuning om hun die hoop te geven. De boeren weten echt wel dat landbouw en veehouderij meer duurzaam moeten. En ook dat landbouw en natuur niet te scheiden zijn. En dat ecologisch herstel broodnodig is. (bio)Logische landbouw is net zo circulair als het hergebruik van afval en grondstoffen en als schone energie voor huizen en industrie. Wat mij betreft worden straks de filmpjes, podcasts en krantenartikelen over kringlooplandbouw net zo saai als die over zonnecellen op een dak. Maar voor het zover is: als Land van Ons gaan we door met het verduurzamen van ons boerenland! En dat is geen prille lentegedachte.

Philippe Terheggen

voorzitter bestuur Land van Ons

Van onze coöperatie

Actuele aantallen:

27.953 actieve leden

21 percelen

321 ha grond

De afgelopen maand is het areaal met 15 hectare uitgebreid. Deels door de overdracht van perceel Aagtekerke (7,4 ha) en deels door de overdracht van het laatste gedeelte van perceel Hasselt (7,6 ha).

Donderdag a.s. ALV in Utrecht

Op 18 april organiseren we een ledenvergadering die deze keer ook live is bij te wonen. Vanaf 19:30 ben je welkom in de zaal van Molen De Ster in Utrecht en kun je het bestuur en andere deelnemers ontmoeten. De vergadering begint om 20:00. Vooraf en naderhand kun je er Oogst van Ons-producten kopen, want team Korte Keten staat er met een kraampje. Er is plaats voor 80 mensen in de zaal, en die zijn nu al geboekt. Je kunt de vergadering natuurlijk wel online volgen; daarvoor log je zoals gebruikelijk in op MijnGrond.

Er staat een aantal belangrijke punten op de agenda. De agenda en de bijbehorende stukken vind je op [MijnGrond](#). Tijdens de vergadering zal het bestuur een toelichting geven op de stukken en op de voorgenomen besluiten waarover de mening (stem) van leden vereist is.

Even voorstellen: Fike van der Burght

Met het aantreden van nieuwe bestuursleden startten we een interviewserie met hen. De voorgaande drie interviews waren met voorzitter [Philippe Terheggen](#), secretaris [Annemarijn Koop](#) en penningmeester [Hans Vloemans](#).

Deze keer **Fike van der Burght**, die inclusief haar eerste jaren als activist en kraker in de Pijp al haar hele leven in 'het ruimtelijk domein' werkt. Vijfentwintig jaar bij de gemeente Amsterdam en als zelfstandige onder andere als gebiedsregisseur bij het idealistische project Oosterwold. En nu ook als bestuurslid van Land van Ons met de portefeuille aankoop. Ze heeft 'landschapspijn' in de Achterhoek, vindt dat het niet goed gaat met het oppervlaktewater en het groen in de steden, maar houdt de focus van Land van Ons graag smal: 'niet stapelen'. [Lees](#)

Bloeiende akkerranden kennen we. Maar bloeiende akkers, oftewel korenbloemen, klaprozen en (veel!)

Eén van onze boeren

andere soorten tussen de gewassen die je teelt? Prachtig voor de biodiversiteit en ook voor het plaatje, met al die bloemen, bijen en vlinders tussen de aren. Maar hoe zit het met de oogst, de opbrengst en de producten die je ervan maakt? We vroegen het Marcel van Silfhout, oprichter van **GraanGeluk** en pachter van perceel **Ede**.

Marcel van Silfhout over bloeiende akkers

Hoe maak je van bloeiende akkers een economisch succes?

‘Intuïtie volgen, gezond verstand gebruiken, literatuur bestuderen en experimenteren, dan kom je tot nieuwe inzichten,’ zegt Marcel. ‘Granen en akkerkruiden horen ecologisch gezien bij elkaar, die doen het goed samen. Het is wat arbeidsintensiever, maar de oogst is er niet minder om.’

We dachten dat je dunner moest zaaien om ruimte te houden voor de akkerkruiden. Recent ontdekten we echter met dikgezaaide rogge en wintergerst dat de akkerkruiden het daartussen niet alleen prima doen, maar bovendien ongewenste kruiden wegdrücken.

We krijgen wel eens de vraag of er resten van die akkerkruiden tussen de graankorrels achterblijven en in het meel terecht komen. Na de oogst moet je de korrels sowieso schonen, zoals bij alle manieren van akkerbouw, en dan vallen zadjes en plantenresten er vanzelf tussenuit. En doordat de granen onder perfecte omstandigheden groeien - op een goede bodem met een gezond bodemleven - zijn de smaak en eigenschappen om er bijvoorbeeld brood of bier van te maken uitstekend. Het is nog niet aangetoond, maar naar mijn idee voegen de akkerkruiden ook iets toe aan de smaak.

Misschien is het tijd om te experimenteren met meelproducten waarin akkerkruiden verwerkt zijn. In ons bier doen we dat al en met groot succes: Gelders GraanGeluk heeft twee keer de Brussels Beer Challenge gewonnen. Onze bloeiende akkers zijn het bewijs dat natuur en landbouw één kunnen zijn in plaats van elkaars tegenpolen.’

Achtergrond

Floradiversiteit

De achtergrondartikelen van deze maand zijn afgestemd op de lente: ‘Wat groeit en bloeit er allemaal’. Je leest vooral over inheemse plantensoorten: welke zijn dat, wat is hun functie, welke zijn verdwenen of worden bedreigd, kunnen we ze terugkrijgen, wat doet Land van Ons?

Wilde bomen en struiken in het boerenland

Willem Jaegers heeft het webinar van André van Loon van september 2021 samengevat: ‘Wilde bomen en struiken in het boerenland’. Want gek genoeg zijn oorspronkelijke, inheemse bomen en struiken juist dankzij de landbouw bewaard gebleven. Ze werden eeuwenlang

gebruikt als hakhout en veekering tot daar rond de jaren vijftig de klad in kwam. En dat is rampzalig omdat die wilde bomen en struiken ecosystemen hebben gevormd samen met planten en dieren die zonder elkaar in levensgevaar kunnen komen. Dat ongeveer honderd oorspronkelijke bomen- en struiksoorten uit hun ecosystemen dreigen te verdwijnen luidt daarom ook de noodklok voor heel wat andere flora en fauna. Extra reden om een genenbank op te richten, waarover meer in het stuk zelf. [Lees](#)

Akkerplanten terugbrengen in ons boerenland

Akkerplanten groeien tussen de teeltgewassen en hebben zich daaraan vergaand aangepast: denk aan bloei- en oogsttijden, ploegen en braakliggen. Daarover schrijft Marijke Wempe. Ook akkerplanten groeien binnen een ecosysteem met bodemdieren, vliegende insecten en noem maar op. En ook hier brengt dreiging van hun

voortbestaan dezelfde dreiging met zich mee voor de ecopartners van de betreffende akkerplant. Sinds 1900 is er al 35% verdwenen, merendeels sinds 1950, denk aan ruilverkaveling en monoculturen. Een maatregel om dit tij te keren staat in het rapport *Basiskwaliteit Natuur* (2022): streef op alle akkers naar minstens 80 aangewezen akkerplanten. Land van Ons doet heel veel aan de herintroductie van akkerplanten, ons perceel de Onneresch dient hier als voorbeeld. [Lees](#)

Inheemse planten: beter voor beestje en boer

‘Inheemse planten: beter voor beestje en boer’ is een overkoepelend stuk van Anne Havelaar. Over de wijze waarop inheemse plantensoorten bijdragen aan de biodiversiteit, eveneens tegen de achtergrond van hun gestage achteruitgang. Voor alle inheemse planten geldt hetzelfde als voor de akkerplanten

en de inheemse bomen en struiken: één derde is al weg. Zij gaat nader in op de ‘ecosysteemdiensten’ die een enkele inheemse plant in samenwerking met soms wel duizend andere organismen levert: plaagbestrijding, bestuiving en bodemverbetering.

[Lees](#)

Oogst van Ons

Gezocht:

Verwerkers en producenten

Ken je kleinschalige, ambachtelijke verwerkers en producenten die mogelijk interessant zijn voor het maken van prachtige producten van onze oogsten? Geef je [tips](#) door.

‘Heerlijk, Helder van Howard’ vermeldt het etiket, dit naar boer Howard Koster die de gerst voor dit nieuwe bier heeft geteeld op De Biesterhof in Millingen. Een licht (3%), hoppig, kruidig en rijk van smaak voorjaarsbier gebrouwen door de Wageningse Stadsbrouwerij. Ongefilterd, ongepasteuriseerd en licht troebel. Dit **voorjaarsbier** voorzichtig uitschenken, liefst op 10 graden. Ons **kaaskoekje** erbij en het voorjaar kan niet meer stuk!

Sorghumpasta

Nieuw in onze pastalijn: een pasta van half sorghum en half tarwe, beide geteeld op De Biesterhof in Millingen. Sorghum is een graansoort die nauw verwant is aan mais maar veel dieper wortelt. Daardoor kan dit gewas goed tegen droogte en heeft het een positief effect op de bodemstructuur. Ook is sorghum goed bestand tegen veel water. Een klimaatadaptief gewas dus, waardoor de belangstelling hiervoor groeit in Nederland. Sorghum is van nature glutenvrij en door een hoger eiwitgehalte voedzamer dan zetmeelrijke gewassen zoals tarwe en rijst. Ook is het rijk aan langzame koolhydraten (geen suikerpieken), mineralen en antioxidanten. En smaakt het ook? Ja! De textuur is vergelijkbaar met pasta van tarwemeel, terwijl het neutraler smaakt dan andere volkoren pasta's. Deze **sorghumpasta** combineert goed met alle pastasauzen. 7-8 minuten koken in ruim water met wat zout.

Onze percelen

Land van Ons beheert op dit moment 21 percelen verspreid over tien van de twaalf provincies; alleen Flevoland en Limburg ontbreken nog. Bekijk het **kaartje op de website** voor info.

Van noord naar zuid:

Friesland: Triemen, Kollumerzwaag en Bakkeveen

Groningen: Onnen

Drenthe: Hooghalen

Noord-Holland: Oudendijk

Utrecht: Houten en Soest

Overijssel: Lettele en Hasselt

Gelderland: Millingen, Empe en Ede

Zuid-Holland: Oud Ade, Wassenaar, Strijen en Noordeloos

Noord-Brabant: Halsteren en Udenhout

Zeeland: Kruiningen en Aagtekerke

Soest

Fietsen door het perceel

Eind 2023 is een klein (4 ha) maar veelbelovend perceel aangekocht in Soest. Door het perceel loopt een populair toeristisch fietspad, dat langs de halte van de fietsboot gaat. Die fietsboot zet je over de Eem richting Amersfoort, Huizen of Spakenburg. Met een beetje geduld kunnen al die fietsers straks genieten van huppelende kalveren op ons perceel. Dat zijn de dieren van de pachters Corine Wartenaar en haar zoon Julius, die samen Balansboerderij Het Derde Erf runnen. Een biodynamische en sinds 1994 Demeter-gecertificeerde veehouderij met 60 stuks vee (koeien, pinken, kalfjes) op 45 ha grond en ook een kleine tuinderij. **Het Derde Erf** is een begrip in Soest en omgeving, mede door de boerderijwinkel waarin ook producten van Land van Ons te koop zijn. Julius is de vijfde generatie Wartenaar op het Derde Erf en betrokken bij verschillende regionale initiatieven.

Het perceel is niet intensief gebruikt en kan daardoor zonder veel aanpassingen in de bedrijfsvoering worden geïntegreerd. Vanwege de grondsoort (veenweide) en het omgevingsplan (Eemvallei) is het perceel alleen geschikt voor beweiding. Aan de oostzijde wordt een deel van het perceel begrensd door een elzen houtwal. Dit deel van het perceel werd gedurende de natte herfst en winter behoorlijk drassig. In de omgeving zijn geregeld zwanenbloem, watermunt, pijlkruid, egelskop, vergeet-me-niet en echte koekoeksbloem waargenomen. De verwachting is dat de leden van het kersverse perceelteam, met name onze fotograaf, deze soorten in de toekomst ook in 'onze' sloot aantreffen en vastleggen.

Ede

Perceelteam van start

In 2023 hebben we twee percelen gekocht in Ede. Het idee was om ze te ruilen tegen percelen in Culemborg. In 2023 zijn de percelen in Ede daarom voor een jaar in pacht gegeven aan stichting **GraanGeluk**. (Zie hierboven: één van Onze boeren.) Eind 2023 werd duidelijk dat de ruil niet doorging en daarom zullen we de percelen voor langere tijd in pacht geven.

Stichting GraanGeluk zal het perceel voor de komende zes jaar (weer) pachten. Eind 2023 is het HR-team begonnen leden voor een perceelteam te werven. Dankzij deze voortvarende aanpak ging het perceelteam eind vorige maand van start. De teamleden kenden elkaar nog niet, een uitgebreide kennismaking zorgde voor een inblik in ieders expertise en we konden daardoor direct ervaren dat behalve enthousiasme voor de aanpak van Land van Ons, er ook veel kennis in het team aanwezig is. Het perceelteam bestaat uit Rikko Fransen - aansturen vrijwilligers en organiseren activiteiten; Thijs Fijen - ecologie, biodiversiteit, monitoring; Elizabeth Hartgers - informatie, beheerplan; Gerrit van der Heijden - coördinator perceelteam; Marco Roomer - contact met de omgeving. We zijn nog op zoek naar een communicator. Henk Verschoor ondersteunt ons.

De eerste stap zal een kennismaking zijn met de pachter van de stichting GraanGeluk - Marcel van Silfhout. Een gezamenlijk beheerplan en start met monitoring staat op de agenda.

Udenhout

‘Uitverkochte’ kennismakingbijeenkomsten

In het Udenhoutse zijn we inmiddels aardig op dreef met het kwartiermaken, d.w.z. het organiseren van mensen en activiteiten rond het perceel. We zijn in een vergevorderd stadium wat betreft de pachtovereenkomst met onze kandidaat-pachter en hebben al veel burens, boeren en organisaties in de omgeving gesproken; we bouwen zo een aardig netwerk op. In de regio Tilburg wonen circa 420 deelnemers van Land van Ons en die hebben we uitgenodigd voor een kennismakingsbijeenkomst. Binnen een dag was deze bijeenkomst volgeboekt. Wat een belangstelling! We hebben snel een tweede bijeenkomst gepland. Op 5 en 6 april kwamen bijna 100 deelnemers kijken en luisteren naar de historie, de status en de plannen rond dit prachtig gelegen perceel.

Na een introductie in de gezellige ‘Gelagkamer’ van Sprankenhof zijn we in twee groepen – met stralend zonnig voorjaarsweer – het veld ingegaan om de vele interessante plekken op het perceel te bekijken. Diverse mensen hebben zich aangemeld als vrijwilliger voor allerlei hand- en spandiensten. Daar zijn we heel blij mee!

Dat belooft veel goeds voor onze volgende fase als kwartiermakers, namelijk het formeren van een perceelteam voor Udenhout.

Hooghalen

Zuring steken, noodzakelijk kwaad

Vorige week zaterdag hebben 13 vrijwilligers onze boer Kees Sijbenga geholpen met het uittrekken van zuring op het perceel. Zuring geeft veel zaad en daarom moet de verspreiding binnen de perken gehouden worden. Aangezien de volwassen planten diep wortelen, zijn ze moeilijk te verwijderen; nu ze jong zijn gaan ze er nog makkelijk uit. Het was mooi weer en na 2 uur werken was het grootste gedeelte van de akker gedaan.

Kees heeft in december wintertarwe, rogge en spelt ingezaaid. Het gewas staat er mooi bij, afgezien van de plek waar veel water gestaan heeft door de regen. De graansoorten lijken bij het opkomen erg op elkaar. Maar na een paar warme dagen zag je verschillen ontstaan en werden de stroken langzaam zichtbaar!

Verder zijn we met het team druk met het voorbereiden van onze perceeldag op 19 mei. We zetten extra in op toeristen die in de omliggende vakantieparken verblijven, om hen te verleiden het perceel te bezoeken.

Noordeloos

Meewerkdag

Op de heerlijk zomerse dag van 6 april was de eerste ‘meewerkdag’ van ons perceel. Door tien vrijwilligers, drie medewerkers van **Madam Jeanet** (pachter van de grond) en de leden van het perceelteam is er gewied, gesnoeid, gezaaid en gesnipperd en werd er een wildebloemenmengsel ingezaaid (o.a. door Cherrida, foto). De imker heeft ook hard meegewerkt en ’s avonds zijn bijenkasten neergezet op het daarvoor ingerichte stukje op het perceel. Fijn om zo met elkaar kennis te maken en samen aan de slag te zijn.

Groei en bloei

Het bollenveld van de voormalige handelskwekerij ligt klaar om het zaad van veldbloemen te laten kiemen. In de slootkanten bloeien wilde bollen. Het perceel wordt steeds meer onderdeel van de regeneratieve tuinderij **WIJdehorst**.

Tuinder Erwin de Jong werkt hier hard aan, met een flinke groep vrijwilligers. Onlangs telden ze het aantal wormen, dat aantal kan nog groeien... In de nestkasten bieden we onderdak aan mezen en andere vogels. Wat wonen betreft: het woonhuis op het perceel komt vanaf 1 mei in ons bezit, maar dat hopen we ze zo snel mogelijk weer te verkopen. Het **bestuur** houdt zich aanbevolen voor tips.

Podcast Hasselt

Weidevogelbeheer heel gewoon

Al 24 jaar werkt biologische boer Freddie Aalberts aan weidevogelbeheer. Hij werkt samen met de nieuwe boer Robert Kuipers en doet inmiddels een stapje terug in het bedrijf. Hij gaat in de regio ondersteunen bij het

weidevogelbeheer.

In deze podcast gaat het over samenwerking, pachten, uiteraard weidevogelbeheer en over Beter Leven Sterren. Perceelcoördinator Gert-Jan van den Born vertelt over de rol van het perceelteam: zoals een breder publiek aantrekken, maar ook heel praktisch het creëren van ruigte op het erf en het monitoren van verandering in biodiversiteit. **Podcast**

Oud Ade in het AD

Voedselmoeras ingericht

Het *AD* bezoekt vrijwilliger Maarten Epskamp toen hij de laatste planten in het onlangs aangelegde veenmoeras aan het zetten was. Staan de polders in het Groene Hart over een paar jaar vol met moerasspirea, witte waterkers, lisdodde en zoethoutgras? Dat zou zomaar kunnen, als het experiment in de Vrouwe Vennepolder bij Oud Ade goede resultaten oplevert. Stichting Voedselmoeras Nederland heeft daarvoor 2000 vierkante meter als voedselmoeras ingericht. **Lees**

Wat kan ik doen?

#Durftevragen:

Land van Ons groeit in deelnemers en in m2's. Dat vergt groei van het vrijwilligersbestand, om vaste en projectmatige klussen te doen. We zoeken een breed scala aan mensen voor klussen op allerlei gebieden. Kom je helpen groeien? Stuur ons een **bericht**, ook wanneer je meer informatie wilt!

Officemanager (zzp)

Land van Ons groeit en daar hoort een verdere professionalisering van onze interne organisatie bij. Als onderdeel van het project om onze interne processen te beschrijven en te optimaliseren is de wens om alle inkomende en uitgaande informatie te organiseren en te archiveren. In deze rol ben je echt een spin in het web voor Land van Ons. Hiervoor

zoeken wij een *officemanager* en daarvoor is bij uitzondering een budget beschikbaar.

Vacature

Procesontwerper organisatieprocessen

In het kader van onze professionaliseringslag zijn we op zoek naar een Procesontwerper (4-8 uur per week). Heb je ervaring met het inventariseren, beschrijven, optimaliseren en beschrijven van bestaande en nieuwe organisatieprocessen? Dan komen we graag met je in contact. [Vacature](#)

Stagiair(e) social media & beeldredactie

We hebben een boeiende leerwerkplek voor een stagiair(e) social media & beeldredactie die aanvullend het marketingteam ondersteunt. We zoeken een 3e of 4e jaars student, die op zoek is naar een uitdagende meewerkstage met HBO werk- en denkniveau. [Vacature](#)

Doneren aan Land van Ons

Iedereen die Land van Ons een bedrag wil schenken of nalaten kan dat fiscaal aantrekkelijk regelen via

[Stichting Voorgrond](#), dankzij de *ANBI-status* van deze stichting, die overigens ook andere, soortgelijke initiatieven ondersteunt.

[word deelnemer](#)

Agenda

Kom naar de Open Perceeldagen

Onze perceelteams en boeren staan te popelen om je 'boerennatuur' te laten ervaren. Tijdens een open perceeldag laten ze je graag meegenieten van de inzichten en ervaringen die ze hebben opgedaan. Bekijk het [overzicht](#) van percelen en data.

Klik op de + bij het perceel voor meer informatie en eventueel benodigde aanmeldingen. Voor sommige activiteiten geldt een maximaal aantal deelnemers.

Land van Ons wil een kentering bewerkstelligen in het uitputten van grond en het verdwijnen van plantaardig en dierlijk leven uit ons landschap. Dit doen we in het besef dat ons land en onze grond letterlijk de bodem is onder ons bestaan, en daarmee een tegenwicht en rustpunt is in ons hectische en op economische groei gerichte bestaan. Door het verwerven en daarna behouden van het juridische eigenaarschap van (landbouw)grond realiseren we een langjarige en daarmee duurzame aanpak.

Bijdragen van: Philippe Terheggen, Willem Jaegers, Marijke Wempe, Anne Havelaar, Rixt Kooistra, Gerrit van der Heijden, Gaby Meekes, Anneke Verheij, Eddo Velders, Betteke Krantz, Marja van Berkel, Monique Emond.

Beeldcredits: Esther Meijer Fotografie, Menno Graaf, Dik de Bruijn, Ron Thijsen, Anneke Verheij, Ingrid Schenk

Coverfoto: Sybilla Bos

Redactie: Steven Berendsen, Saskia Goedheer, Caroline de Roos, Flip Schrameijer en Herman Verschuren.

Op de website vertellen deelnemers over hun [motivatie](#) om zich bij Land van Ons aan te sluiten.

Deze nieuwsbrief verschijnt rond de 15e van elke maand. Copyright © 2024 Land van Ons.

Aan deze e-mail kunnen geen rechten worden ontleend. Je ontvangt deze e-mail omdat je hebt aangegeven deze te willen ontvangen. Heb je geen interesse meer?

[> Schrijf je hier uit](#)

